

Asia: Asia VN/4219/2023

Lausuntopyyntö peruspankkipalveluja ja luottolaitoslainsäädäntöä koskevasta arviomuistiosta

1. Peruspankkipalvelut

Kommenttinne peruspankkipalveluita koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 2)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

Arviomuistiossa kuvataan peruspankkipalveluiden nykytila ja siihen liittyvät haasteet hyvin. Samoin kuin peilataan tilannetta lakiin luottolaitostoiminnasta. Lausuntojen ja kyselyiden vastaukset on muistiossa huomioitu pääosin erinomaisesti. Muistiosta kuitenkin puuttuvat analyysi ja vertailu muun aiheeseen liittyvän lainsäädännön osalta niiden vaikutuksista pankkipalvelujen tosiasialliseen saatavuuteen (mm. henkilökorttilaki, laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta, laki sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista, yhdenvertaisuuslaki, hallintolaki...).

Suomessa pankkitunnukset ovat pakollisia vahvaa tunnistautumista edellyttävien julkisten digitaalisten palvelujen saamiselle. Pankkitunnusten saamiseen tarvitaan henkilöllisyystodistus. Mikään laki ei kuitenkaan velvoita, että ihmisillä tulee olla henkilöllisyystodistus ja/tai pankkitunnukset. Henkilöllisyyden todistamiseen pankkitunnusten saamiseksi kelpaa ainoastaan henkilökortti tai passi, joka puuttuu noin 1,1 miljoonalla suomalaiselta (MT 3.4.2023). KKV:n selvityksen mukaan noin 400 000 henkilöä on ilman pankkitunnuksia. Henkilöllisyystodistuksen hankkimiseen liittyvät palvelut (poliisin lupapalvelut, valokuvaamot, julkinen liikenne) puuttuvat lähes kokonaan maaseudulta, erityisesti harvaan asutulta. Tämän lisäksi pankkipalvelujen saaminen on entistä haasteellisempaa palveluaikojen supistuessa ja pankkikonttoriverkoston keskittymisen seurauksena. Suomessa on jo noin 50 kuntaa ilman pankkia (Kuntalehti 2/2023).

Muistiossa Suomen Yrittäjien sekä Mikro- ja yksinyrittäjät ry:n havainnot pankkipalveluiden saatavuudesta ovat äärimmäisen tärkeitä. Ilman pankkitiliä ja siihen liittyviä maksu- ja tunnistusvälineitä yritystoiminta on mahdotonta. Jos ei ole pankkitiliä, se on este myös erilaisten yrityksille suunnattujen yritystukien hakemiselle ja saamiselle (EU ja kansallinen rahoitus). Tukien avulla yritystoimintaa kehitetään ja niiden vaikuttavuus voi olla suuri.

Kuten muistiossa todetaan yhdistysten pankkipalveluita koskevat haasteet voivat nousta merkittäväksi rajoitteeksi tai pahimmassa tapauksessa jopa esteeksi kansalaistoiminnalle. Yhdistyksillekin on olemassa erilaisia hanketukia ja/tai avustuksia, niitä saadakseen yhdistyksillä täytyy olla pankkitili. Niinpä peruspankkipalvelujen tarjoamisvelvoite tulee laajentaa koskemaan niin yhdistyksiä kuin yrityksiäkin.

Kehittämisvaihtoehdoissa ja jatkotoimenpiteissä ei arvioida muiden pankkiasiointiin vaikuttavien lakien yhteyttä nykyiseen pankkitoimintaa koskevaan lainsäädäntöön. Tämän yhteyden puuttuminen aiheuttaa aukkoja lainsäädännössä ja syntyy ns. ”negatiivinen lumipalloilmiö” vahvaa tunnistautumista vaativien digitaalisten palvelujen saatavuuteen.

Muistiossa esitettyjen kehittämisvaihtoehtojen ja jatkotoimenpide-ehdotusten toteuttaminen on tärkeää. Maaseudun asukkaiden ja toimijoiden näkökulmasta pankkien asiakaspalvelun tavoitettavuuden edistäminen yrityksille ja yhdistyksille suunnattujen peruspankkipalvelujen tarjoamisvelvoitteen ohella on yksi tärkeimmistä toimenpiteistä. Y-tunnuksettomien yhteisetuoksien pankkipalveluiden saatavuuteen liittyvien säännösten ja menettelytapojen selkeyttäminen tulee myös tehdä laajentaen koskemaan kokonaisuudessaan neljännen sektorin toimijoita, joilla ei ole y-tunnusta. Jos nämä toimijat eivät saa avattua pankkitiliä, he jäävät mm. julkisen sektorin myöntämien avustusten ulkopuolelle. Neljännen sektorin toimijat ovat entistä tärkeämpiä ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjiä. Joitakin vuosia sitten yhdistyslain uusimisen yhteydessä valmisteltiin neljännen sektorin toiminnan edellytysten parantamista, mutta muutoksia lainsäädäntöön ei tehty.

2. Käteisen saatavuus ja käytettävyys

Kommenttinne käteisen saatavuutta ja käytettävyyttä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 3)?

Muistiossa ja sen tausta-aineistoissa on tähän kysymykseen jo erinomaisia näkökulmia. Käteisen saatavuus ja käteismaksujen mahdollisuus on säilytettävä. On olemassa merkittävä määrä henkilöitä, joilla ei ole maksukorttia tai mobiilimaksamisen mahdollisuutta. Pienten yleishyödyllisten yhteisöjen toimintaan liittyy paljon sellaista toimintaa (esim. arpojen myyntiä ja muuta varainhankintaa), joka perustuu käteismaksuun. Maaseudulla ei ole talletusautomaatteja, pankit perivät maksun konttorissa tapahtuvan rahan tallentamisesta. Pienelle yhdistykselle kustannus voi olla suuri suhteessa tuloihin, niinpä käteinen raha jätetään viemättä pankkiin. Tällöin yhdistys maksaa juoksevia kuluja ja erilaisia palkkioita käteisellä.

3. Asiakkaansuoja- ja menettelytapasääntely: hyvä pankkitapa ja sopimusehtosääntely

Kommenttinne hyvää pankkitapaa ja sopimusehtosääntelyä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 4)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

4. Luottolaitosten toimintaa ja riskienhallintaa koskeva sääntely

Kommenttinne luottolaitosten toimintaa ja riskienhallintaa koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 5)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

5. Talletuspankkien yhteenliittymät

Kommenttinne talletuspankkien yhteenliittymälainsäädäntöä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 6)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

6. Luottolaitosten yhteisölaite

Kommenttinne luottolaitosten yhteisölainsäädäntöä koskeviin arviomuistion havaintoihin ja toimenpide-ehdotuksiin (arviomuistion luku 7)? Voitte tässä yhteydessä tuoda esille myös arvioitanne eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista.

-

7. Muut havainnot ja huomiot

Voitte tässä yhteydessä tuoda esille muita kuin edellä mainittuihin teemoihin liittyviä havaintoja ja huomioita arviomuistioon liittyen.

Ministeriön saamat eri sidosryhmien antamat lausunnot osoittavat, että luottolaitoslainsäädännön muutostarpeet ovat merkittäviä ja ne tulee tehdä. Pankkipalvelujen saatavuus, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus ovat kaikille sidosryhmille elintärkeitä, ilman yhdenvertaisia pankkipalveluja Suomen kansalainen tai Suomessa asuva ulkomaalainen voi jäädä myös muiden julkisten ja yksityisten palvelujen ulkopuolelle.

Seija Korhonen
Kehittämisyhdistys Mansikka ry